WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 142. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 27-го СЕРПНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, Wednesday, July 27, 1955. No. 142. VOL. LXII.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРИЙНЯЛА ЗАКОН ПРО ВІЙСЬКОВІ РЕЗЕРВИ

Вашингтон. — Палата Репрезентантів прийняла оконечно багато разів перевірюваний та узгіднюваний законопроєкт про збільшення і вишкіл військових резерв. Завдання цього закону розбудувати теперішні військові резерви з 800,000 вояків до 2,900,000 і зменшити видатки на вдержування постійної військової збройної сили. Прийнято законопроєкт 315 голосами проти 78. За законопроєктом голосували 169 демократів і 146 республіканців, проти — 38 демократів і 40 республіканців. Законопроєкт має ще бути переголосований у Сенаті, де він, як сподіваються, буде прийнятий без труднощів. Прийнятий палатою репрезентантів закон — це перший закон в історії ЗДА про обов'язкову багаторічну службу в резерві. Згідно з новим законом кожний мужчина покликаний до війська, має відбути два роки в активній військовій службі і три роки в резерві поготівля. Після відбуття активної військової служби вояк мав би вишколюватися на протязі одного року в одному із відділів активної військової резерви. Цей вишкіл вимагає 48 тижнів військових вправ у казармах і два тижні вправ у терені. Хто не мав би можливости відбути цього однорічного вишколу, той відбуватиме кожного року тридцятиденні вправи в полі. Молоді люди у віці від 17 до 18 і пів років можуть бути звільнені від активної військової служби, якщо зголосяться добровільно до відбуття активного вишколу на протязі трьох до шістьох місяців і потому зобов'яжуться відбувати вишкіл в резерві поготівля на протязі сім і пів до сім років і 9 місяців. Ці юнаки можуть теж зголошуватися до повної служби в одному із відділів активної резерви і потому відбувати частинний вишкіл кожного року аж до закінчення 28 літ життя.

ВІДДІЛИ УПА ЗНОВУ ПЕРЕЙШЛИ КОРДОН І БОРЯТЬСЯ НА СЛОВАЧЧИНІ

Віденська радіовисильня передала в дні 20-го липня таке повідомлення агенції МІД (Міттайлсн Інформаціон Дінст):

„Згідно з твердженнями втікачів із Словаччини, озброєні продикомуністичні групи партизан із Західньої України перейшли чехословацький кордон і на північ від Кошиць з'єднались з групами словацького резистансу. Стаціоновану в Кошицях 8-му чехословацьку піхотну дивізію мали перекинути в прикордонну смугу, бо відділи охорони кордону самі вже неспроможні перешкодити в переходах українських протикомуністичних партизанів".

Офіційні інформації про відношення до комунізму викликають критицизм

Вашингтон. — Нікому сумніву не підлягає величезна вага офіційних інформацій, що їх подається поза межами ЗДА про відношення цієї країни до проблеми комунізму та політики комуністичних країн. Але це дуже складна проблема, яка викликала вже різнородну інтерпретацію в конгресових колах. Джорджтавнський університет, цікавлячись цією проблемою, запросив заступника директора американської інформаційної Агенції А. Вошберна, щоб він у радіо-телевізійній передачі в рямцях періодичних передач Форуму цього Університету, пояснив цю проблему. До дискусії на цю тему запрошено конгресмена М. А. Фігена та проф. Лева Добрянського, а розмовою керував Метью Воррен. Ця цікава передача відбулась останньої неділі.

„Жінки в Україні можуть бути зразком для кінозірок!"

Ню Йорк. — „Мерилен Монро і Джіна Лолобриґіда виглядали б дуже плоско поруч із дівчатами з України. Природна краса цих жінок просто вражає. Їхні ноги також дуже добрі. Вони з-правила бльондинки", — з таким захопленням описує українське жіноцтво кореспондент нюйоркського щоденника „Ню Йорк Пост", Сімор Фрейдін. У другій статті з свого циклу статтей „Росія і її новий вигляд" з 19 липня ц.р. цей кореспондент пише про нуждення життя російських жінок у московських містах і порівнює з Москвою Київ та його жінок. Він наводить приклади, якими скромними й сором'язливими є українські жінки. Він і його товариш, кореспондент „Геральд Трибюн", наразились на поважні прикрощі, коли названий другий американський кореспондент, маючи на собі лише піжамові штани, без піджака, подзвонив у готелі за сніданком і ввійшла готелева кельнерка. Американський кореспондент каже, що він приглядався жінкам у Москві і в Україні і „українські жінки перевищують свої московські посестри". Він хвалить архітектуру й загальну вищу культуру Києва, як міста, більше зближеного до Заходу, а зокрема високої думки про чар українських жінок. „Їх одяг — також скромний, як більшости жінок в Совєтському Союзі, але вони, здається, мають тонше вичуття краси одягу".

ЦІЛИЙ СВІТ ХОЧЕ МИРУ — КАЖЕ ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР

ПРЕЗИДЕНТ ПОЯСНИВ ЦІЛІ И ВИСЛІД ЖЕНЕВСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ. — ЗАПЕВНИВ, ЩО НЕ ЗАКЛЮЧЕНО НІЯКОГО ТАЙНОГО ПОРОЗУМІННЯ

ПІСЛЯ ЗУСТРІЧІ З ПРЕЗИДЕНТОМ

Сенатор Ірл Ц. Клементс (зліва), провідник сенатської більшости, розмовляє із спікером Палати Репрезентантів Семом Рейберном після зустрічі з президентом Айзенгавером у Білому Домі, на якій Президент звітував про конференцію чотирьох великодержав у Женеві, запевнюючи провідників Конгресу, що там не було ніяких таємних умов.

Вашингтон.— На минулотижневій Женевській конференції голів урядів 4-ох великодержав показалося яскраво— що цілий світ хоче миру — це було найголовніше ствердження, що його през. Айзенгавер зробив в понеділок 25 липня у своїй пізньо-вечірній промові до нації через радіо — і телевізійну сіть. Президент запевнив, що поправились вигляди світового миру. Однак він водночас з притиском перестеріг, щоб не легковажити собі ще тих великих труднощів, які знаходяться впереді. Президент хвалив одностайну підтримку, яку мав від обох партій в Конгресі та покликався на тисячі приватних депеш, які дістав від різних осіб та які разом скріпили його моральну позицію в Женеві. Ще перед виїздом до Женеви — казав президент — поставлено собі дуже обмежену ціль. Тут президент відчитав буквально те, що сказав був у радіо-телевізійній передачі безпосередньо перед своїм відлетом на Женевську конференцію. Тією ціллю було поправити духа міжнародних конференцій. Це осягнено. Саме поправа атмосфери, в якій велася Женевська конференція і в якій повинні би вестись будучі міжнародні наради, це великий крок вперед до миру. В Женевських розмовах показалося, що зростає переконання в усьому світі, що війна, ведена атомовою зброєю, була б самогубством людської раси. Поруч із явними засіданнями — казав президент — відбулись неофіційні зустрічі. Президент запевнив, що на тих зустрічах не підписано ані не зроблено ніякого устного тайного порозуміння. В неофіційних розмовах західні делеґати недвозначно вияснили большевикам своє становище в справі відносин у сателітних державах і щодо залізної заслони. В отих зустрічах була мова про конечність свобіднішої виміни новин усякого роду, про обмін книжками та про свобіднішу торгівлю. Говорилося про конечність свобіднішого руху людей і ідей, щоб кожний мав змогу пізнати чужий край і його мешканців. Всі учасники Женевської конференції запевнювали про свою добру волю й охоту до дальших переговорів в дусі згідливости і толеранції. Президент сподівається, що так воно буде на конференції міністрів закордонних справ, яка відбудеться в Женеві цього року і яка власне має бути нарадою про детайлі міжнародних проблем, тоді, коли в Женеві говорилося про загальні речі. Президент закликав у своїй промові дивитись в майбутнє оптимістично. „Мусимо мати віру до себе самих і вірити в справедливість нашої справи" — казав през. Айзенгавер.

Евхаристійний Конґрес закінчився промовою Папи Пія XII

Ріо де Жанейро, Бразилія. — 36-ий Міжнародний Евхаристійний Конґрес у Ріо де Жанейро в Бразилії закінчився промовою Папи Пія XII, яку Святіший Отець виголосив через радіо до вірних португальською мовою. Наприкінці своєї промови Святіший Отець уділив апостольського благословення для всіх тих, що брали участь в цій величавій релігійній маніфестації. Перед цією промовою пів мільйона осіб приглядалися врочистій релігійній процесії, яка пройшла з церкви Канделярія на площу, де відбувався Конґрес. 36-ий Міжнародний Евхаристійний Конґрес вважають великим успіхом в Бразилії, де існує найбільша на американському континґенті комуністична партія. Дух Евхаристійного Конґресу панував впродовж майже цілого тижня над усім життям бразилійської столиці, і 220,000 сидячих місць постійно були зайняті на конґресовій площі, а майже три мільйони осіб прийняли Святе Причастя під час Служб Божих, відправлених на Конґресі. В процесійному поході несено Найсвятіші Тайни, папські та бразилійські прапори з військовою ескортою і державні прапори тих країн, які брали участь в Конґресі. В ньому брав участь і Папський Леґат на цей Евхаристійний Конґрес, кардинал Маселля, а за ним ішли 21 інший кардинал, 4,000 священиків да 5,000 черниць і членів релігійних орденів. Найближчий Евхаристійний Конґрес має відбутися в 1959 або 1960 році в Португальській Східній Африці.

Партія просить Перона і надалі бути її провідником

Буенос Айрес, Арґентина. — Партія арґентинського президента Хуана Перона у своєму зверненні до президента просить Перона, щоб він і надалі був її провідником, як це він робить вже від десятьох років. Це звернення видали партійні провідники тому, що сам Перон десять днів тому заявив у радіовій промові до народу, що він буде тільки президентом для „всіх приятелів і ворогів", а партія повинна пошукати собі іншого провідника. Тепер партія дросить Перона, щоб, „згідно з найвищим бажанням він керував і партійним рухом", бо це „єдиний шлях до того, щоб здійснити наші завдання". Але в політичних колах переконані, що Перон не змінить свого рішення і залишить своє становище голови партії, але „лівою рукою" буде помагати партії розв'язувати її проблеми.

Аденауер підтримує західню оцінку Женевської конференції

Мюррен, Швайцарія. — У високогірській швайцарській місцевості, де західньо-німецький канцлер Аденауер перебуває на відпочинку, він скликав пресову конференцію, на якій приєднався до позитивної оцінки Женевської конференції, що її дали західні державні мужі. Аденауер вказав тільки на дві справи, які ніби говорять про успіх Женеви: потверджено там вирішне значення об'єднання Німеччини для стабілізації європейських відносин та заманіфестовано безоглядно одностайний західній фронт у справі об'єднання Німеччини, і то на платформі вільних виборів і свобідного права німецького народу рішати про свою дальшу закордонну політику. Аденауер вказав на давніші закиди, які падали під адресою Заходу, що Захід, мовляв, не вміє знаходити нові ідеї, які посунули б розв'язку трудних міжнародних проблем вперед. У Женеві — казав канцлер — показалося, що такий закид невірний: пропозиція през. Айзенгавера про право свобідно фотоґрафувати військові об'єкти і концепція англійського прем'єра Ідена про здемілітаризовану й контрольовану зону поміж Німеччиною й Совєтами — це нові й позитивні ідеї. Аденауер заявив, що він поїде до Москви поміж 10 і 25 вересня ц. р., а на запит одного журналіста, чи не думає відкласти свою подорож аж після конференції міністрів закордонних справ, яка має відбутись в Женеві в жовтні ц. р., відповів: „Не думаю, щоб було доцільно ждати надто довго". Всупереч становищу Аденауера, вся західньо-німецька преса оцінює вислід Женевської конференції, як невдачу справи об'єднання Німеччини.

ЗДА Й КОМ. КИТАЙ ПЕРЕГОВОРЮТАТИМУТЬ ПРО ЗВІЛЬНЕННЯ АМЕРИКАНЦІВ

Вашингтон. — Поміж З'єдиненими Державами й Комуністичним Китаєм розпічнуться вже 1 серпня ц.р. переговори в Женеві „на амбасадорському рівні" про звільнення з Комуністичного Китаю придержаних там військових і цивільних американців. Повідомив про це офіційний комунікат державного департаменту, який пригадав, що перша розмова на цю тему завелася була ще під час Женевської конференції про Індо-Китай. Потім на конференції азійських і африканських країн в Бандунґу комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай висловив бажання повести безпосередні розмови з ЗДА. Можливістю таких розмов зацікавились, мовляв, різні держави. У висліді дипломатичних контактів рішено, щоб першого серпня стрінулися делеґати з обох сторін, при чому З'єдинені Держави будуть репрезентовані американським амбасадором в ЧСР, Джонсоном, який був ініціятором таких розмов ще в минулорічній Женевській конференції. Офіційний комунікат підкреслює, що темою переговорів має бути тільки звільнення з комуно-китайського полону або в'язниці придержуваних там американців, а ті розмови не означатимуть в найменшій мірі визнання комуно-китайського режиму. В коментарях до того повідомлення американська преса інформує, що річ іде конкретно про 51 особу: 11 полонених летунів, що їх комуно-китайці засудили, як „шпигунів", — 25 цивільних американців, які також сидять у в'язниці за різні здогадні провини, — 3, що їх тримається під домашнім арештом, і 12, яким відмовлено видати візу на виїзд. Американська влада, мовляв, не знає ніяких китайців, яким роблено б труднощі, якщо хочуть вертатися до Комуністичного Китаю. Якщо комуно-китайський уряд знає якийсь такий конкретний випадок, то американський уряд готов докладно провірити його. Ніяких політичних проблем на тій американсько-китайській конференції не будуть заторкувати, тим паче не буде мови про справу Формози ані про допущення Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй.

Президент має клопіт із секретарем летунства — Толботтом

Вашингтон. — Президент Айзенгавер зараз після повороту з Женевської конференції інформувався, що зробити з секретарем летунства Гаролдом Е. Толботтом, якому закидають те, що він, будучи в урядовій службі, був членом інженерської фірми в Ню Йорку, від якої дістав грошову нагороду, а ця фірма працювала для секретаріяту оборони. Толботт сам просив про те, щоб Постійна Сенатська Слідча Підкомісія повела слідство в його справі, бо він сам переконаний в тому, що нічим не провинився, коли діставав гроші від фірми, якої він був спільником, поки не дістав іменований секретарем летунства. Досі зізнавав адвокат Радіової Корпорації Америки Семюел Юінґ, який повідомив про опінію генерального дорадника летунства Джана Джансона, який твердить, що фірма Пола Б. Мулліґена мала право заключувати контракт з секретаріятом оборони, хоч секретар летунства був її членом і діставав від неї грошову нагороду. Президент чекає на дальші інформації в цій справі, а слідство в Сенатській Підкомісії має відомості, що Толботт дістав від цієї фірми впродовж вісьмох років 298,476 долярів, а в році, який закінчився 1 січня 1955 ця фірма виплатила йому 66,653 доляри.

Передбачають дефіцит в 1956 році в сумі 2,408,000,000 долярів

Вашинґтон. — Секретар скарбу Джордж Гомфрі заявив, що і в цьому фінансовому році, який почався 1 липня, не вдасться збалянсувати федерального бюджету і дефіцит виноситиме в 1956 році приблизно 2,400,000,000 долярів. Та все ж таки цей дефіцит буде майже на половину менший від недобору з 1955 року, коли видатки були на 4,192,000,000 долярів більші від прибутків. Гомфрі потішається тим, що недобір в 1955 році був на 3,300,000,000 долярів менший в порівнянні з 1954 роком, і на 10,000,000,000 менший від дефіциту з 1953 року. Уряд президента Айзенгавера ступнево зменшує державний дефіцит, і в 1957 році плянує предложити Конґресові збалянсований бюджет. Секретар скарбу Гомфрі вказує на те, що 1955 рік — це вже 22-ий з черги рік, коли федеральний бюджет був дефіцитовий, і що тільки республіканський президент Айзенгавер почав змагати до того, щоб збалянсувати державні видатки з прибутками.

Хрущов заявляє, що без участи німців не може бути вирішена справа Німеччини

Берлін. — Нікіта Хрущов, перший секретар комуністичної партії Совєтського Союзу, що його през. Айзенгавер назвав дійсним „босом" совєтської делеґації в Женеві, прибув, вертаючись з Женеви, разом з Булґаніним до Східньої Німеччини, де задумує він зупинитися кілька днів. Інші члени делеґації разом з міністром закордонних справ СССР Молотовим поїхали просто до Москви. Промовляючи в Галлє до німецьких комуністів, заявив Хрущов, що „в Женеві переконалися обидві сторони, що жадна з них не хоче війни". Далі Хрущов намагався потішити німецьких комуністів, стверджуючи, що проблема Німеччини може бути розв'язана тільки тоді, коли до переговорів про це будуть допущені теж і німці. Найкращим виходом — за словами Хрущова — з сьогоднішньої ситуації це те, щоб про справу Німеччини рішали не З'єдинені Держави, не Совєтський Союз, ні Англія і Франція, але самі таки німці. Таку ж саму заяву виголосив Хрущов і в Берліні, підлещуючись німцям, що вони, мовляв, вже мають досить досвіду, щоб вирішувати свою долю і що Совєтський Союз не дозволить ніколи, щоб доля Німеччини вирішувалась без участи німців.

В АМЕРИЦІ

● З Білого Дому подають список десятичленної делеґації до Об'єднаних Націй на десяту сесію Генеральної Асамблеї, яка починається 20 вересня ц. р. На чолі цієї делеґації стоятиме амбасадор ЗДА до ОН — Генрі Кебот Ладж.

● Демократичний конґресмен Адам Клейтон Павелл із Ню Йорку заявив на телевізійній програмі, що звернена до Совєтів пропозиція Айзенгавера про контролю зброєнь — „була інспірована Богом". Це — найважливіша „річ у битві вільного світу за душі народів Азії й Африки". Конґресмен Павелл — неґритянського походження.

● Під час конвенції релігійної секти „Свідки Єгови", що відбулася на Єнкі Стадіоні в Ню Йорку, проведено масове хрещення нових визнавців цієї секти, які в числі від 700 до 800 осіб перемаршували з стадіону до купелевого ставу, де їх хрестили, занурюючи в воду.

● Визначний спеціяліст-картограф заявляє, що потрібно 34 американських розвідчих літаків типу РБ-47, щоб можна було впродовж одного року сфотографувати весь обшар СССР. Президент Айзенгавер запропонував на Женевській конференції, щоб ЗДА і СССР взаємно себе контролювали при допомозі літаків.

● Торговельна Палата ЗДА обрахувала, що американські податковці заплатили на розбудову федеральної електрівні в Долині Теннесі 600 мільйонів долярів, бо стільки субсидій треба було дати цьому державному підприємству.

● В Лонґ Біч, Каліфорнія, як „Місс Всесвіту", вибрали шведку Гіллеві Ромбін. Друге місце зайняла Марібел Аррібел з Ель Сальвадору, третє — Морін Гінґерт із Цейльону, четверте — Марґіт Нунке з Німеччини, а п'яте — японка Кейке Такагаші. Американка не дійшла до фіналу.

● Президент Айзенгавер вислав листа до шефа військових капелянів генерал-майора Петрика Зайена, в якому високо оцінює працю військових капелянів, називаючи її „дуже важливою" для оборони країни. Корпус Військових Капелянів відзначатиме в п'ятницю 29-го липня 180-річчя свого існування.

Плянують арештувати трьох зрадників, що вертаються до ЗДА

Вашинґтон. — Армія плянує арештувати тих трьох американських військових полонених зрадників, які залишилися були в комуністичному полоні в Китаї, а тепер змінили свою думку і вертаються до батьківщини. Вони їдуть кораблем із Гонолюлю і в п'ятницю мають прибути до Сан Франсіско, де їх негайно арештують. Ці три вояки, які пливуть кораблем „Президент Клівленд" — це 22-річний Вільямс С. Коверт із Делтону, Джорджія, 22-річний Луїс В. Ґріґс із Джексонвіллу, Тексас і 24-річний Отто Белл із Гіллсборо, Міссіссіпі. Деяка непевність панує в військових колах щодо правного боку їхнього арештування, бо це перший раз мали б застосувати 3А артикул нового військового кодексу. Досі не знати, за які провини мали б арештувати тих трьох зрадників, але з військових кол заявили, що вони провинилися в тому, що давали допомогу ворогові. Їх не можна б судити за те, що вони здезертували з війська, бо, згідно з перемир'ям у Кореї, вояки обох воюючих сторін мали змогу вибирати, чи хочуть вертатися на батьківщину, чи залишатися в полоні, або виїхати до будь-якої країни. Тому їх можна б судити тільки за злочини, які вони виконали, будучи ще американськими вояками в китайському полоні.

Нова хвиля терору в Марокко

Париж. — В містечку Мекнес в Марокко прийшло до кривавих демонстрацій, яких вислідом було 15 вбитих арабів і кількадесять ранених. Безпосередню притоку до вибуху заворушень дав приїзд туди французького генерального резидента Ґрандваля, але демонстрація зверталась не так проти Франції, як радше в користь виселеного з Марокка французами тому два роки султана Бен Юссефа. З цієї самої причини в останніх двох тижнях вибухли були криваві демонстрації арабів в Касаблянці й Маракеш. Думають, що теперішній султан Муляй Арафа, якого вважається послушним знаряддям французів, зречеться і буде призначена реґенційна рада. — Тим часом у Тунісі 300 в'язнів проголосили 24-годинний страйк з домаганням випустити на волю всіх політичних в'язнів.

● Швайцарська преса дуже прихильно писала про першу леді ЗДА — пані Айзенгаверову під час її перебування в Женеві, називаючи її „шляхетною, чемною, симпатичною, і шиковною".

В СВІТІ

● „Персональна Комісія" у Західній Німеччині — це новостворений німецьким парляментом чинник з величезним завданням: затверджувати або відкидати запропонованих військовим міністром кандидатів на старшин у новій армії від ранґи полковника вгору. В цій комісії є один колишній генерал і дві жінки.

● Вояки й старшини нової західньо-німецької армії уперше в історії війська Німеччининоситимуть краватки сірого кольору, достосовані до барви уніформи.

● Під час Женевської конференції комуністичні журналісти з сателітної Польщі улаштували в Женеві прийняття для преси з нагоди 11-річчя встановлення Москвою в Люблині польського „народного" уряду. Коли запрошені журналісти масово зібралися біля багатого буфету, польський журналіст Александер Берґман, антикомуністичний утікач, крикнув по-французьки й по-англійськи з галерії: „П'ючи комуністичну горілку, ви ображаєте свободу преси, якої нема тепер у Польщі". Потім Берґман пішов геть, а журналісти далі бенкетували.

● У Східній Німеччині, в Шлєзьку, в копальнях урану стався вибух, внаслідок якого згинули 33 рудокопи.

● Біля Зальцбурґу в Австрії блискавка ударила в електричний кабель, що постачав струму для електричної вінди в альпійських горах. Вінда так раптово зупинилась, що 50 осіб випало з неї з висоти 100 стіп. Дві особи згинули, 13 важко ранених.

● З Південно-Африканського Союзу виїхали до Канади на „джемборі" різнонаціональних скавтових організацій 18 білих пластунів. Перед їх від'їздом голова південно-африканського скавтінґу повчав їх, щоб вони, запитувані про расову політику в їхній батьківщині, відповідали, що вони політикою не цікавляться, є тільки пластуни і для них всі люди рівні. В Південній Африці запроваджено расовий поділ, і неґри мають окрему скавтінґову організацію. З'їзд пластунів відбуватиметься над Ніяґарою по канадійському боці.

● Совєтська преса покликається на президента Айзенгавера, який, мовляв, признав, що Совєти так само щиро хочуть миру, як і всі інші держави. Большевицькі газети нарікають, що американська преса все ще сумнівається в щирості совєтських мирових запевнень.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3. N. J.

ПІДСУМКИ ЖЕНЕВИ

Женевська „зустріч на вершинах" — як названо минулотижневу конференцію голів урядів чотирьох великодержав — закінчилася разом з останнім стисненням рук між чотирма „великими" та з їхніми надійними, хоч і здержливими заявами, що — „буде ліпше". Що ж принесла і дала ця конференція, крім витрати великих сум на приміщення і охорону поодиноких делеґацій, всіляких більше або менше оправданих оптимістичних заяв та взагалі „добрих мін при поганій грі"?

Було на цій конференції три, властиво чотири головні проблеми, від позитивної розв'язки яких узалежнюють „міжнародне відпруження", а саме: об'єднання і суверенність Німеччини, контрольоване роззброєння, чи пак припинення зброєневих перегонів, та спільний великодержавний договір безпеки. Це були пропозиції, що їх в такому порядку видвигнули західні представники, додаючи до того ще необхідність бодай злагіднення, якщо вже не скасування, „залізної заслони". Отже, західні голови урядів уважають, що коли можна договоритись з Москвою про об'єднання Німеччини та про відповідно контрольоване припинення зброєнь, що вимагає відповідного „злагіднення" залізної заслони, тоді можна також подумати й договоритись про договір взаємної безпеки між усіми великодержавами.

Москва та її диктатори цікавилися цими самими проблемами, але у зворотному порядку. Вони хотіли б мати насамперед західні ґарантії безпеки, хотіли б контролювати західні зброєння без такої західньої контролі їхньої власної підготови до війни, хотіли б скасування всієї західньої оборонної системи в рямках Атлантійського Пакту, касуючи взаміну фікцію подібного їхнього пакту із своїми сателітами, і за те все вони погоджуються на евентуальний розгляд проблеми об'єднання Німеччини.

У Женеві всі ці справи тільки „видвигнено" і створено для них „приязну атмосферу", а їхнім точнішим розглядом займатимуться міністри закордонних справ цих чотирьох великодержав на окремій конференції, що мала б відбутися також у Женеві в жовтні, отже приблизно за три місяці.

Західні коментарі на тему цієї конференції однозгідні, що вона, крім „приязної атмосфери", не дала жадного конкретного результату; що світ після цієї конференції стоїть там само, як стояв перед нею, і що всі учасники конференції вийшли з неї „тими самими дверима", якими ввійшли.

А все ж таки вважається, що конференція в загальному „виплатилася". Деяку надію дає вже самий той факт, що вона відбулася, хоч би мала тільки пропаґандивне значення і цілі. Вже бо самий факт цієї конференції доказує, що в світі все ще діють великі моральні сили, з якими мусять рахуватись навіть ті, що їх не визнають. Во коли б тільки один партнер цієї конференції, червона Москва, не рахувався з тими моральними силами і теж практично з публічною опінією світу, покладаючись тільки на матеріялізм і силу, то цієї конференції не було б.

Немає сумніву, що справжнім героєм цієї конференції був президент Айзенгавер, який має за собою величезні моральні і матеріяльні сили своєї країни та своєї нації. Навряд, чи є хто в світі, хто міг би мати будь-який сумнів щодо правдивости і щирости хоч би одного тільки слова чи одного тільки твердження найвищого представника З'єдинених Держав Америки. А ці слова були промовисті і надійні, хоч президент Айзенгавер і не давав і не видвигав спеціяльних надій. Він, як і кожний свідомий громадянин, не вірить у політичні „чуда" і цілком здає собі справу з теперішнього політичного реалізму та його великих труднощів і небезпек. З його слів і його поведінки виходить недвозначно, що вільний світ взагалі, а ця країна зокрема, не можуть вірити на совєтське слово, хоч би воно було сказане і з усмішкою, не можуть роззброюватись та зменшувати свою оборонну готовість і оборонну силу, „як довго не буде піднесена залізна заслона та як довго не встановлено волі на совєтській землі" — коментує „Н. И. Таймс", стверджуючи, що це є „перша справа" і що вона „насамперед повинна бути полагоджена".

Якщо конференція в Женеві спричинилась до кращого усвідомлення цієї „першої справи" і якщо вона дала притоку до її ствердження, то вона направду готова „виплатитись", і це був би один, якщо не одинокий, її позитивний результат.

НЕПРИЄМНІ ПРАВДИ

Шикаґівський польський „Дзєннік для вшисткіх" приніс у числі з 9-го липня неприємну для поляків новинку: президент Айзенгавер і державний секретар Доллес відмовились, посилаючись на „брак часу", прийняти делеґацію центральної організації американських поляків Польонія, яка хотіла передати їм меморіял у зв'язку з Женевською конференцією. У тому меморіялі зорганізовані в Польонії американські поляки виступали проти всякого порушення теперішнього кордону сателітної Польщі, себто в обороні кордону на річках Одрі-Ніссі. Але суть не в змісті цього меморіялу, а у факті, що керівник закордонної політики держави та її голова не захотіли прийняти делеґації від нібито шести мільйонів громадян, — таку бодай кількість американців польського походження подає названий польський часопис. Він бідкається з цього приводу й одверто стверджує: „Ми зазнали поразки" — даючи всій статті на цю тему такий немилий для польських читачів заголовок. Польський часопис рємствує, що Вашинґтон приймав недавно надзвичайно урочисто й сердечно канцлера Аденауера, репрезентанта тих 45 мільйонів німців, які є відповідальні за другу світову війну і все те знищення, що його вона принесла. Доллес, читаємо в цій статті, знаходить масу часу для розмов із Молотовим. Але він не має часу для представників уярмлених народів. „Не справа уніфікації Німеччини, не проблема роззброєння і не питання Формози становлять ключ до розв'язання проблеми війни і миру, але власне справа уярмлених народів" — гірко докоряє американським державним діячам польський публіцист.

Для нас цікава ця тема з різних аспектів, і різні вона викликає рефлексії. Насамперед бачимо, як трудно знайти доступ до самого керівника державного департаменту, який, даючи авдієнцію делеґації якоїсь національної групи, тим самим маніфестує назверх зацікавлення офіційної американської політики даною національною справою. Хоч подане „Дзєнніком для вшисткіх" число американців польського походження може бути перебільшене, все ж не слід забувати, що поляки таки становлять більшість у деяких місцевостях цієї країни, мають своїх численних посадників, а також конґресменів, мають в Америці той моральний капітал, який дав Ленсінґові арґументи осягнути у президента Вилсона, щоб той активно підтримав на Версальській конференції справу відродження Польщі. Вони мають за собою арґумент 20-річного існування польської держави між двома світовими війнами і признавання цілим світом державности Польщі, як самостійного чинника в міжнародному праві, без уваги на теперішній стан над Вислою й Вартою. І, не зважаючи на всі ті свої атути, не зважаючи на те, що Ст. Міколайчик донедавна користувався, а може ще й тепер користується з американської матеріяльної допомоги, як неофіційний представник протикомуністичної польської еміґрації, — не зважаючи на те, що у Вашинґтоні перебуває й представник лондонського польського екзильного уряду, який до часу Ялти був союзником альянтів, не зважаючи на перебування польської еміґрації в організації Вільна Европа, що її віддавна фінансують американські кола, — все ж державний секретар не приймає польського делеґата, який своєю особою неприємний большевикам, а змістом свого меморіялу неприємний німцям, і тому може ускладнювати нинішню актуальну американську закордонну політику.

Ясно, що в таких справах ще з куди більшими труднощами мусять рахуватися американські українці та їх репрезентанти. І куди краще здавати собі з того справу та відповідно поступати, ніж — як це робить наша сусідка з Филаделфії — вводити читачів у блуд та баламутити публічну опінію, мовляв, „меморіял УКК, виготовлений проф. Добрянським, був доручений президентові Айзенгаверові", хоч Редакція знає, що він не був ані „доручений", ані „переданий" Президентові, як це вже кілька разів у тому часописі тверджено, а тільки висланий поштою. Навіщо ж тоді виробляти в непоінформованого читача враження, мовляв, хтось з українців має от-так собі легкий доступ навіть до Президента та може „вручати" йому меморіяли? Очевидно, що такою безпідставною пропаґандою не можна ані піднести авторитету одиниці, ані допомогти українській справі.

Коли мова про цитовану польську статтю, вона цікава нам щирістю стверджування власної політичної поразки. Це ціла проблема, як треба реферувати актуальні політичні справи у рідній пресі. Відомо, що у нас завжди були й тепер ще є прихильники тези, що не треба писати про темні сторінки українського життя, а тим паче про наші політичні невдачі на міжнародному полі, бо це і в рідному громадянстві ширить дефетизм і відкриває ворогам нашу слабість. Безумовно, це — поважні арґументи. Але не менш поважним арґументом є й те, що політично-зріле громадянство мусить знати всю дійсну, а не позолочену правду про стан визвольної справи, і що промовчування чи затушовування неприємних правд присипляє громадянство, поглиблює його віру в міражі та послаблює його енерґію у важкій і затяжній боротьбі за свою добру справу, без уваги навіть на найгіршу міжнародну коньюнктуру і в зв'язку з нею найгіршу атмосферу для політичної праці на вашинґтонському терені.

Є ще тут врешті, третій аспект, що, так би мовити, автоматично підсуває невеселі рефлексії. Зацитоване вгорі твердження польського часопису про те, що найглибший корінь всієї сучасної міжнародної проблематики — це визволення уярмлених народів — наскрізь вірне і правильне. Визволення народів, підпорядкованих нині Москві, без уваги на те, чи вони формально належать до Совєтського Союзу „з правом виступити" з нього, чи є „суверенними" республіками без федеративного зв'язку з кимнебудь, — це у практиці кінець великодержавности Росії з її впливами, що підсовуються під Райн. Це — кінець імперіялізму, що загрожує світові, — це смертельний удар для міжнародного комунізму, який в найкращому випадку звузився б тоді до території корінної Московщини, де він завжди мав ґрунт, почавши від середньовічної „общини" та пуґачовських бунтів. Коли ж польські політики здають собі з цього справу, то чому, кажучи „а", зупиняються на тій першій літері і не мають відваги признати всю логічну абетку. А ця логіка така проста й наявна: лучитися з усіми, кого уярмлює спільний комуно-російський ворог, а самому відмовитися у відношенні до своїх національних сусідів від тих апетитів, які унеможливлюють такий спільний фронт, спасенний і необхідний для всіх жертв російського імперіялізму. Це неприємна правда, але її теж повинні б признати польські політики у проаналізуванні причин історичної поразки Польщі, куди важливішої від невдачі з однією авдієнцією.

ПОХМІЛЛЯ НАД ДУНАЄМ

Ті самі людські товпи, які ще не так давно на вулицях Відня захоплено вітали канцлера Рааба, коли він вертався з Москви, сьогодні зняли зі своїх очей рожеві окуляри, і те, що бачать природним зором, зовсім не веселе.

Розчарування охопило в першу чергу господарників, докладніше сказавши, тих, що за мировим договором мали відсовєтизувати цілий ряд різних торговельних і т. п підприємств, якими повних 10 років орудували Совєти. Належить зазначити, що це майно складалося майже в цілості з дібр, сконфіскованих у Німеччини, і негайно після підписання договору виринули з цього приводу непорозуміння між цими двома німецькомовними сусідами. Як відомо, в розпалі дискусій з цього приводу в німецькому парляменті канцлер Аденауер сказав, що не хто як саме Відень вітав з найбільшим захопленням Гітлера. Ця заява викликала обурення серед здемократизованих віденців.

В мировому договорі сказано, що це „совєтське майно" купує Австрія за 150 мільйонів долярів, і що його перебрання має відбутися без ніяких труднощів. А далі Совєти запевнили, що виготовлять всі статистичні дані, що не будуть робити в цих підприємствах ніяких змін, — що найважніше — заплатять усі залеглі борги з титулу різних соціяльних зобов'язань. Проте, дотепер Совєти не тільки не додержали цих зобов'язань, але, навпаки, підвищили у всіх підприємствах платню робітникам та службовцям (з чим австрійський уряд матиме не малий клопіт), вирубують впень ліси та випродують у крамницях по низьких цінах все, що можуть. Відень зароївся від міжнародних спекулянтів, які найбільше вихваляють австрійсько-совєтський договір. Бо хто мав нюх і ще кілька місяців тому купив у Бадені біля Відня дім чи віллю той сьогодні заробляє на цьому десятикратно. (В Бадені була головна військова і енкаведівська кватира, і всі доми були зареквіровані).

Ця ситуація витворює фантастичні поголоски в політичній площині, що їх пускають в обіг різні спекулянти. І так, має не малий курс поголоска, що незабаром і в сателітних державах наступлять такі зміни, які дадуть можливість вільної торгівлі, промислу і т. п. Впарі з цим, як про „зовсім вірогідні факти", твердять про „колосальний промисловий розвій" за залізною заслоною і тому подібні „осяги". Того самого дня, але в іншій каварні кружляють зовсім протилежні чутки: „Чи чули ви, що при останній спробі вибуху атомової бомби в Совєтах, згинуло 1500 людей, в тому числі багато вчених? Совєти тепер дуже слабі і мусять погоджуватися на все, що ми хочемо", — і так в колесо. А тим часом совєтські старшини, в першу чергу енкаведисти, напихають всіляким „буржуазним добром" валізи і беруть курс на „родіну".

У цій поміркованій(?) метушні приходять з Москви в наддунайську столицю чимраз сумніші відомості. Австрійська торговельна делеґація, яка більше як місяць вела переговори в Москві, вважала, що осягнула не малий успіх саме в тому, що Австрія буде сплачувати згаданих 150 мільйонів дол. не в девізах, а в товарах. У зв'язку з цим калькульовано, що на експорт до Совєтів підуть товари з тих фабрик, які вже дотепер мусіли всю свою продукцію віддавати Совєтам, а в дальшому, що девізи, які по відході американців значно зменшаться — служитимуть на закупівлю в західніх державах тих товарів, яких Австрії бракує. Тим часом виявилося, що Совєти не погоджуються на довіз багатьох товарів, на що Австрія числила, і, навпаки, жадають товарів, які мають великий попит у деяких державах Заходу. Експортуючи їх до Совєтів, Австрія втратить ринки збуту, які опісля тяжко буде наново здобути. До того ж на совєтському списку є сирівці, яких вживається для воєнних цілей і яких Австрія не має. Також жадають Совєти додатково понад мільйон тонн річно нафти, до якої то кількости Австрія зобов'язана мировим договором.

Будні дні, які настали після мирового договору в Австрії, не веселі. Крім того внаслідок згаданого конфлікту з Німеччиною за сконфісковане майно, німецькі туристи почали оминати Австрію, і число їх в порівнянні з минулим роком становить лише 35%. Вони їдуть тепер до Італії та Еспанії.

Нестор

НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

Збереження дітей української іміграції хоч частинно для української справи є дуже тяжкою справою. В цьому могли переконатися навіть і ті батьки, які справді мають добру волю виховати своїх дітей в такому дусі, щоб знали, „хто вони та чиїх батьків".

Легко осуджувати чи критикувати батьків за те, що їхні діти вже навіть вдома поміж собою не говорять посвоєму і чимраз більше відчужуються, але дуже тяжко дати добру і успішну пораду на те, в який би то спосіб виховати тих дітей так, щоб вони „чужого научались і свого не цурались". Гірким, але правдивим є факт, що процес відчужування та забування рідної мови іде скорим темпом і є замітним серед усіх родин.

Само „підсування" дітям українських книжечок щось не дуже то впливає на них в тих особливих умовинах, в яких дитина на кожному кроці бачить щось цікавіше для неї, бачить те, чим живе все її оточення.

Недавно прийшлось мені з огірченням дивитися, як доставлені поштою дві українські книжечки лежали собі на столі, а мої діти не спішились подивитися на них, хоч вже вміють трохи читати по-українськи. А проте, за американськими книжками пропадають.

Натомість із задоволенням мушу ствердити, що мої діти щоденно просять, щоб я дозволив їх грати українські платівки з дитячими казками, спроваджені з українських крамниць. Іноді аж дивуюся, що їм хочеться слухати ті самі казки по стільки разів.

Про платівки для дітей, як засіб навчання і збереження рідної мови, чомусь досі в нашій пресі ніхто ближче не цікавився, а варто було б щоб в цій справі забрали голос наші педагоги. Думаю, що при помочі платівок наші діти будуть вчитися не тільки правильної вимови, але також збудиться в них заінтересування рідною книжкою. Я певний, що якби вони мали тексти казочок, що слухають з платівок, то читали б українські книжки також з охотою по кілька разів.

Треба взяти під увагу те, що не всі наші діти мають можливість слухати українські радіопередачі, чи ходити до української школи, бо не всі живуть у великих центрах українського скупчення. Також не всі наші батьки освічені й не всі говорять правильно по-українськи. Таким чином платівки з дитячою тематикою є незвичайно важливим засобом у вихованні наших дітей. Треба тільки, щоб наші педагоги порушили цю справу на сторінках преси, дали вказівки щодо тематики платівок та заохотили підприємців до продукування, а батьків до купна.

Спосіб навчання української мови при допомозі платівок стане у великій пригоді особливо тим батькам, які самі мусять вчити своїх дітей, бо тематику можна поширити не тільки казками, але й музикою та піснями, театральними п'єсами і навіть навчанням катехизму.

Треба признати, що альбом казок, виданий „Аркою" у виконанні пані Ірини Лаврівської, виконаний прекрасно під оглядом як технічним, так і змістовим, і якщо б таких альбомів появилося в нас більше, то вони сповнили б велике завдання у вихованні наших наймейших.

К. Крупський

СУМНІ ЦИФРИ

Дістався мені в руки пластовий бюлетень „Вісті Крайового Пластового Проводу в Німеччині", в якому подана статистика пластових таборів у Західній Німеччині за рік 1954. Пластовий таборовий лікар д-р Іван Мриц подає у цьому бюлетені дуже старанно опрацьований звіт з лікарських обслідувань пластової таборової молоді у літніх таборах. Ці цифри говорять самі за себе, і для прикладу наведу тільки деякі з них. На загальне число таборовичок-юначок у віці 12-15 років в числі 28, було зовсім здорових 8, а на 26 юнаків у віці 12-18 років було зовсім здорових 6. Усі інші мали побільшені залози, хвороби вуха, анемію тощо. На 47 новаків і 59 новачок у віці 6-11 років зовсім здорових було 5 новаків і 13 новачок! — решта 88 дітей мали різні патологічні зміни в організмі, або, говорячи не лікарською мовою, не були зовсім здорові. Беручи всі ці цифри разом, на 160 дітей у віці 6-19 років було зовсім здорових 32, а не здорових 128 (!). Ці цифри вказують на жахливий стан здоров'я нашої молоді, яка залишилася в Німеччині, а цей стан спричинений поганими матеріяльними відносинами наших залишенців. Що буде з цієї молоді, якщо життєві відносини не покращають, не треба багато писати, а треба бити в дзвін на тривогу, щоб цю молодь рятувати. А рятувати її може тільки та частина еміґрації, яка опинилася в ЗДА і Канаді і яка має до цього змогу і національний обов'язок! Цей обов'язок тяжить у першій мірі на тутешніх організаціях, як ЗУАДК, Союз Українок, допомогові секції різних українських товариств і організацій. Та вони самі нічого не вдіють, якщо загал не поспішить з допомогою, і то негайною. Коли життя кількох соток нашої молоді загрожене — бо наведені цифри відносяться тільки до пластової молоді, а не вся молодь охоплена пластовою організацією — не можна викручуватися видатками на свої приємності, не можна відмовляти пожертви одного доляра, чи хоча б одного кводра на рятунок нашої молоді, тоді, коли не жалуємо гроша на „фуди" для собак чи котів, які й без цього мають що їсти, і то багато краще, як діти наших залишенців в Европі. Не нарікаймо на „вічні драчки" — а поспішім з допомогою для нашої збідованої і голодної молоді, бо смерть з косою чигає на своє жниво серед нашої молоді, залишеної в Европі!

Осип Залеський

О. Гай-Головко

ОДЧАЙДУШНІ

(1)

Пам'ятаєш, вишні відцвітали,
Наливались сонцем у саду.
На прощання ти мені сказала:
„Де б не був, а я тебе знайду".
В. Сосюра

Одного весняного дня із наддунайського табору совєтських неповоротців від'їжджали хлопці до Америки. Ця чергова подія знову зібрала коло воріт чимало людей, що зійшлися попрощати земляків у далеку дорогу. Тому знову схлипував сум поміж матерями, сестрами й нареченими, бо ж вони на довгий час лишалися із споловиненими душами й серцями. Але для приятелів і знайомих ці події стали буденністю, — кожного чекала така доля. Це безслідно пройшло б повз мене, коли б не один епізод, що дуже схвилював мене. До одного авта просунулися крізь юрбу кілька таборових красунь і з тяжкою розпукою кинули між хлопців [illegible] тиці. Хлопці допитливо на них глянули, але жаден не дістав усмішки чи хоч би ласкавого погляду. Кого дівчата прощали, — не знали ті, що виїжджали, ні ті, що залишалися.

Коли цією загадкою я ламав собі голову, красуні тимчасом змішалися з юрбою і зникли.

— Не розумію, — стурбовано сказав я.

— Не розумієте?, — спитав у мене горбатий паруб'яга з довгим гострим носом і сухітним обличчям. — Цього ніхто не зрозумів, крім мене.

Він висловив це з жовчю, що нею сповнені молоді люди з фізичними дефектами.

— То скажіть, земляче, — звернувся я до нього, — бо гину з цікавости.

Горбань підступив до мене і зашелестів у мене під вухом сухим шепотом:

— Добренько. Приходьте ввечорі до мене.

Сказавши мені свою адресу, він схидно хіхікнув і посунув крізь юрбу.

З першими сутінками я пішов до горбаня. Він з огидним сміхом відчинив двері й увів мене до кімнати, як задушевного приятеля.

— Ви народилися в сорочці, — сказав він облизуючись.

— Як?

— А так, що розказувати вам нема потреби. За мене розкаже щось інше. Зо мною мешкав тут винуватець сьогоднішньої історійки. Це його з таким тріюмфом відпроваджували дівчата; але він звернув на них уваги стільки, як небіжчик на свічечки.

— Він мав щось з ними?

— Нічого, бо його серце було в іншої на прив'язі. Тому вони були йому такі потрібні, як вам зайві пальці. Він сидів у кутку в авті і з нетерпінням чекав хвилини, коли воно від'їде. Бо в нього, кажу, билося серце для іншої, але серце тієї іншої належало не йому. Чи не йолоп? Зрештою, він забув під матрацом її листа.

— Давайте сюди!

— Хе-хе-хе! Але цей лист без першої сторінки. Давайте могорич!

— Беріть.

Горбань ухопив пляшку й подав мені листа.

— Насолоджуйтеся на його ліжку, а я тим часом у коридорі насмажу риби.

Він уїдливо всміхнувся й вийшов. Я почав читати.

***

. . . „Я знаю, що ти мене кохаєш усією своєю душею. Що ти був би для мене найліпшим другом з-поміж земляків, що палко освідчувалися мені в коханні й просили в мене руки Що ти з своєю людяністю був би доброю мені підпорою на вигнанні. А особливо — пасував би мені своїм шляхетним духом. Тому ми спільно прямували б невеселою життєвою дорогою. Але я, дівчина, можеш повірити мені на слово, не можу з тобою одружитися, бо я — заміжня дівчина.

Це для тебе звучить парадоксом. Але коли б ти був свідком головоломної події в моєму житті, то ствердив би правдивість мого химерного становища і збагнув би сенс моєї дивної поведінки.

***

Я не збираюся перелистовувати перед тобою пожовклі листки своєї життєвої книги. Бо її зміст мало чим відрізняється від змісту твоєї й мільйонів наших сучасників, що мали нещастя жити в моральній задусі, якої не знали найсивіші віки.

У цій моральній задусі з-поміж численних тягарів також висів над нами тягар непевности в наступний день. Над старими й молодими. Навіть над дітьми, що ледве починали усвідомлювати своє існування. Тому життя кожної людини в нашій полоненій сонячній країні нагадувало життя вічного жида.

Я мала щастя й нещастя народитися в родині козака Української Армії. Щастя було в тому, що він кілька разів воював з червоними й білими москалями за волю свого народу й родини, а нещастя, — що він не виборов її. Відтоді й почалися мої чорні дні. З самісінької колиски, бо я народилася, коли зайшло сонце нашої волі.

Коли я була дитиною, то ці чорні дні відчувала серцем, бо не знала, хто й чому помалював їх чорною фарбою. Батьки приховували від мене цю таємницю, щоб я часом десь не проговорилася. А щоб не рознесли її бацилі, ми ніде не зігрівали місця. Наше життя було на колесах. І тому моя юність розгубилася в багатьох містах і містечках, що їх я забула назви.

Ех, життя моє — житечко з кукілем у зелені барвінкові роки! Батько часто був без праці. Шукаючи її, завжди діставав довжелезну анкету. „Виповніть", похмуро говорили, оглядаючи його з ніг до голови. Батько з блідим обличчям приносив її додому й кидав у піч. Другого дня йшов до іншої установи або переїжджав на інше місце.

***

З того часу багато пропливло в Дніпрі води, але чорні дні моєї юности стоять передо мною й на чужині. Від однієї згадки про них у мене зупиняється дух і холоне кров. І тоді на мою думку налягає тяжкий жаль. Читаючи книжки про людське життя у вільних країнах, я ще в дитинстві задихалася з заздрощів і розпуки. Але бурхлива молодість опритомнювала мене і знову кидала на герць з життям.

Я з горем закінчила десятирічку й подалася в дорогу освітяти себе яскравішим світлом. В інституті дали мені диявольську анкету. З тяжким передчуттям принесла її додому й показала батькові. Він кілька хвилин водив по ній холодним поглядом. Потім відкрив мені страшну родинну таємницю і з болем сказав, щоб я сама пробивала собі шлях у життя.

***

Після батькової поради я немов би зайшла в тупець. Бо в моєму становищі хлопці, що одчайдушно пробивалися в життя, у напівдорозі ламали собі в'язи й гинули в тюрмах або на засланні.

Згадуючи ці дні, я часто дякую Богові, що не народилася романтиком. Тому незабаром розум пригасив мої розвихорені почуття. На цьому відтинку свого життя я не могла перескочити через себе. Я зробила вимушену зупинку, чекаючи сприятливої нагоди. Щоб не дати думкам волі, я почала виходити в люди. Хлопці стали освідчуватися мені й говорити про одруження. Але я, занурена в свою ціль, відв'язувалася від них жартами і сміхом.

Якось запашного червневого вечора я вийшла з своїми подругами пройтися. На вулицях тьмяно поблискували ліхтарі. По зрошених літнім дощем хідниках поспішали люди до кінотеатру. Ми пішли за ними.

У кінотеатрі зіпсувалося електричне світло. Поки електромонтери його направляли, хлопці й дівчата пережовували містечкові новини. Найбільш вони говорили про присутнього морського офіцера, що прибув з Ленінграду до своєї родини. Стрункий, смаглявий, у добре припасованому кітелі, він був у товаристві гарненької вчительки з величезною претенсією на містечкову красуню.

— Дивіться, якого Поліна Іванівна причарувала моряка!, — сказала подруга Зіна.

— А що це за диво? — спитала я.

— Молодий Крутогорський, що живе на твоїй вулиці. Кучерявий(?) і стрункий, як дуб, та ще й Валеріяном зветься.

— Нічого особливого.

— Що? Та такий моторний хлопець з'являється раз на сто років. Коли б я на твоєму місці, то відбила б його.

П. Кукуруза

ЗНАЧЕННЯ „ПРОСВІТИ" У ВІДРОДЖЕННІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(3)

В 1925 р. Т-во „Просвіта" в Ужгороді видавало літературно - науковий і господарський часопис при активній участі Т. Павличенка та П. Кукурузи. Протягом 3-ох років від 1923-26, виходив при „Просвіті" в Ужгороді часопис (раз на місяць) під назвою „Підкарпатське Пчолярство" за редакцією П. Кукурузи, та при найближчій співпраці Т. Павличенка, М. Воровського, В. Коссара й ін. При цьому ж органі виходила пасічницька бібліотека. Від 1923-1933 рр. протягом десяти років під фірмою Т-ва „Просвіти" в Ужгороді, а фактично коштом П. Кукурузи та за його ж редакцією виходив часопис для молоді під назвою „Пчілка". Часопис накреслював громадські завдання молоді, вказував на обов'язки, які лежать на молодому поколінні супроти свого народу.

Часопис об'єднував кращі літературні й науково - педагогічні сили Закарпаття, як там народжених, так і замешкалих на Закарпатті українських емігрантів. Тут я наведу декілька імен: А. Волошин, Желтвай, Невицька, Гаджега, Заклинський, Гренджа-Донський, Л. Бачинський, М. Підгірянка, Творидло, Рощахівський, Божук, Зореслав, Алиськевищ Брящайло, Панькевич, Вірчак, Яцко С., Россоха, М. Бараболя та ряд інших. З ілюстраторів академічні малярі: Бокшай, Кричевський, Цимбал, Григоріїв та ін. Редакція зацікавила та приєднувала до співробітництва також сили поза межами країни, поміж ними були визначні українські письменники та педагоги: О'Коннор Вілінська, Королів-Старий, Модест Левицький, Животко, Н. Королева, Черкасенко (П. Стах), Олесь, Григоріїв-Наш, Т. Павличенко, Боровський, Чирський, Довгаль, Кононенко, Сірополко, Мухин, Нарѣжний та багато інших.

Завдяки цьому співробітництву часопис відповідав вимогам тогочасної науково-педагогічної думки та естетики й здобув признання та прихильність як серед молоді, так і серед старшого громадянства. В бібліотеці „Пчілки" вийшло за 18 років існування цього в-ва біля 90 різних книжок для дітей, молоді, а також для народу. Цими книжками поповнювались усі шкільні бібліотеки Закарпаття, як необхідною допоміжною лектурою при навчанню дітей в народних, горожанських та середніх школах.

Виданими „Просвітою" книжками та часописами увесь час поповнювалися по селах Закарпаття просвітянські читальні, яких нараховувалось тоді 232, вони об'єднували коло себе більше як 30 тисяч членів. При тих читальнях було поверх сто театральних кружків і національних хорів та 10 оркестр. Центральна Вібліотека Просвіти в Ужгороді нараховувала понад 10 тисяч томів книжок. Для збереження культурних пам'яток Просвіта удержувала в Ужгороді Національний Музей. Все це було приміщено в 3-ох поверховому Народному Домі, що його вибудувала Просвіта коштом 150,000 дол. 1928 року. Народний Дім в Ужгороді став дійсним центром культурного життя закарпатських українців.

Надзвичайно пожвавилась діяльність Просвіти в містах та селах, коли 1931 року приїхав на Закарпаття А. Кість. Крім праці в школі, де він був народним учителем, А. Кість знаходив можливість вивчати нашу молодь українських національних танків.

Раніше ця галузь народного мисвецтва була дуже занедбана на Закарпатті. Рідко коли можна було бачити наш правдивий народний танок. Лише інколи принагідно при веселій забаві селяни танцювали коломийку або аркана, молодь же, яка вчилася по школах, свій рідний танок уже й призабула.

Андрій Кість, можна напевно сказати, був перший, що цей коштовний скарб- народний танок відродив та розвинув на Закарпатті. Молодь з ентузіязмом захопилася своїм напівзабутим народним мистецтвом, вивчилася своїх танців, знайшла їм пристосування для святкових розваг тощо. Це своє уміння молодь одначе не залишила лише при собі, а передавала нашому народові по цілому краю.

Те, що вдалося в цій ділянці хореографічного мистецтва досягти в Америці нашому відомому балетмайстрові Авраенкові, успішно перевів у свій час на Закакарпатті А. Кість.

„Просвіта" на чолі українського народного руху.

З повстанням на Закарпатті численних культурних, політичних та економічних організацій „Просвіта" стала поміж ними на перше місце, чому й називали її матірньою організацією. Всі інституції, з'єднавшись коло „Просвіти", творили мов би одне нероздільне тіло. Виступали завсіди одностайно та однозгідно, коли народна справа цього вимагала. Таким чином, за посередництвом усіх цих організацій згуртовано біля „Просвіти" найсвідоміші сили народу — селяни, робітники та вірна народові інтелігенція. Всі вони взялися перетворювати несвідому масу у свідомий, культурний український народ. Панувала у них у спільній їх праці єдність, та самопошана. Тут наведу найголовніші з цих організацій та їх провідників за станом на кінець 1937 р.

Тотариство „Просвіта" (Централя, 14 філій і 232 читальні по селах з членством поверх 30,000 осіб): Д-р Юлій Бращайко; Перша Українська Народна Рада: о. Августин Волошин; Учительська Громада (14 окружних гуртків і 1517 членів): проф. Августин Штефан; Педагогічне Товариство: о. Августин Волошин; Жіночий Союз: Ірина Невицька; Товариство Українських Письменників і Журналістів: д-р В. Вірчак; Шкільна Матка: д-р Михайло Бращайко; Товариство „Бандурист": М. Біличенко; Красвий Учительсь- Хор: проф. О. Приходько; Робітнича Академія: М. Карбованець; Товариство „Січ": В. Деха; Соціял-Демократична Партія: Ю. Гуснай і Юлій Ревай, посол до парляменту; Християнська Народна Партія: д-р В. Гаджега; Народовецьке крило Аграрної Партії: С. Клочурак; Українська Селянсько - Робітнича Партія: І. Гриць; часопис „Свобода": о. В. Желтвай; „Учительський Голос": А. Ворон; „Вперед": Д. Німчук й інж. С. Довгань; „Земля і Воля": С. Клочурак; „Карпатська Молодь": М. Вайда; „Українське Слово": д-р М. Бращайко; „Пчілка": П. Кукуруза; „Наш Рідний Край": А. Маркуш; „Підкарпатська Русь": д-р І. Панькевич; „Народна Сила": М. Тулек; „Світло": І. Петричко; Союз Українських Студентів: Ю. Кепне.

(Продовженя буде).

ПАМ'ЯТІ БУСІ

Дня 8 червня 1955 в Торонті відійшла у вічність бл. п. Ольга з Барвінських Бачинська, в колі ближчих знайомих — люба наша Буся. Повний труду і постійної активности, глибокого та живого відчування потреби служити Богові, українській спільноті та своїй родині — 81-літній шлях життя.

У нашому смутку та жалю по Бусі хочеться шукати тих моментів, що в'яжуть її з нами, хочеться написати про прикмети Бусі, щоб стали вони відомими загалові, щоб могли заохувати до наслідування та, щоб збереглися на вічну пам'ять про Неї.

Якою була Буся? Небуденно добра людина, може навіть нераз задобра, бо добротою її надуживали. Це та природня, глибока, ніколи нічим не підроблена, безкорисна доброта, що світилася постійно в її очах, в усмішці, в розмові, в цілій її поведінці, у всьому житті. Доброта стимулювала її до зацікавлення людьми, зокрема життям дітей, їх потребами, вона стимулювала Бусю з раннього дитинства до всіх виявів громадської діяльности. Так мало загал громадянства знає про громадську діяльність Бусі, а так багато тихої, без розголосу та слави, жертвенної, благородної і корисної праці Вона зробила.

Коли Буся оповідала (а вміла чудово оповідати — безпосередньо, щиро, з такою живістю і пам'яттю, що їх можна мати тільки про події і моменти, які справді глибоко сприймалося, переживалося) перед Вашими очима з'являлися якнайкращі образи з життя людини. Вона в домі свого батька, відомого діяча Олександра Барвінського, найстарша донька, що втратила рідну маму, будучи малою 3-літньою дівчиною. Але її відношення до батька та прибраної мами, до молодших братів і сестри — це своєрідна служба, глибоке родинне відношення, націховане щирою охотою жити для других, не для себе. Працює з батьком, допомагаючи йому у виконуванні його складних громадських обов'язків, є його „правою рукою", підтримка для мами і для молодших в родині. Скільки чару й тепла було в Бусіних оповіданнях про життя в домі своїх батьків, скільки любови й розуміння для батьків, для потреб української спільноти, що серед них зростала мала Буся.

У домі батька було цікаве життя. Це був один із небагатьох тоді українських домів, де зосереджувались зв'язки Галичини із Наддніпрянщиною, де творилась культура, де справи служби спільноті були щоденними турботами. Буся перебувала в товаристві таких наших людей, як: Куліш, Грушевський, Антонович, Лисенко, Кониський, Іван Нечуй-Левицький, Паньківський, Вахнянин та всіх інших ентузіястів українського відродження.

18-літньою юначкою Буся набуває знання учительки й із повною любов'ю та посвятою віддається праці серед шкільної молоді та дітвори. Працює на цьому пості 34 років. Будучи учителькою, мала нагоду пізнати обставини життя міської дітворя Львова. Доброта її та охота служити другим спонукує Бусю зайнятися організацією літніх осель для української дітвори. Збирає фонди, приготовляє приміщення, гуртує виховниць, добродіїв, очолює всю акцію осель продовж 34-ох років їх існування (1905-1939). Буся жила своєю улюбленою працею, пам'ятала кожну дитину з осель, кожну учительку, кожну свою ученицю.

Силу бути такою витривалою і послідовно доброю давала Бусі глибока релігійність. Своє „добре діло" — організацію осель жертвувала Буся Вогородиці з нагоди святкування 50-літнього Ювілею проголошення догми Непорочного Зачаття, що його обходив католицький світ у 1904 році. Релігійність Бусі спонукала її також до того, щоб з'організувати українське ітелігентне католицьке жіноцтво для плекання релігійного життя, для вияву релігійних прямувань у збірних зусиллях жіноцтва. Марійська Дружина Пань у Львові і все добре, що вона зробила, це була активна Бусіна релігійність. Буся очолювала цю організацію майже ввесь час за 35-ітнього її існування в Галичині. Релігійність свою проявляла Буся також і в тому, що Вона всю свою діяльність проводила тихо без розголосу і самореклями. Оповідала, що і Оселі й Марійська Дружина Пань це була її жертва Матері Божій з нагоди 50-літнього Ювілею проголошення догми Непорочного Зачаття, то ж не могло бути за це ані признання, ні слави.

Хто учащав до церкви св. Успення у Львові, міг бачити Бусю кожного дня раненько на Службі Божій, як приймала Святе Причастя. Присутність на Службі Божій кожного дня майже ціле життя, коли спроможна була ходити, віра в Бога така глибока і проста, незахитана ніякими почуттями, ані роздумуваннями будила подив, а навіть і своєрідну зависть.

Крім так зв. „школи вправ", де Буся виховувала будучих учительок українок, вчила Вона ще безкоштовно у першій українській школі у Львові, школі ім. Т. Шевченка. Була у проводі Українського Педагогічного Товариства, брала активну участь в аматорських драматичних гуртках, підготовляла дитячі концерти, під час війни вела харитатовну діяльність допомоги нашому воєцтву, дожиеву дітей Львова, скрізь вона там, де треба допомогти другим. Працює із повною жертвенністю, з любов'ю, з шляхотним наставленням бачити передусім добро школи, спільноти, товариства, а не для популярности та признання. І так продовж цілого життя. Навіть останки його виповнені зворушливими вчинками допомоги другим, якщо вже не була здібна працювати активно у громадському житті, тоді вишивала дарунки, щоб допомогти Пластові роздобути фонди на допомогу залишенцям в Німеччині, жертвувала й сама безпосередньо, коли заробила вишивками.

Знала я Бусю 15 років! Ніколи не було випадку, щоб Буся не спішилася із викінченням якоїсь роботи. Вона постійно працювала: вишивала, гачкувала, господарила в хаті, водила внучок до дитячого садка та школи, полагоджувала орудки, винаходила собі повно занять. Хто з нас може собі вжитися у самопочування Бусі, коли, втративши зір, терпіла свою бездіяльність продовж 6 місяців перед смертю! А Буся і тоді була така спокійна, така благородна у терпінню, що здавалася не раз мені святою.

Особисте життя Бусі було сплетене з громадським так тісно, як тільки може його поєднати гармонійна, прямолінійна, глибока, людина. Не було одним з головних плянів Бусі закладати свою власну родину. Занадто багато було для сповнення в житті у відношенні до других, щоб думати про себе. Але Бог післав Їй товарища життя. И особисте родинне життя Бусі було повне тепла, ніжности, самопосвяти, вирозуміння і тих всіх тонких невловимих моментів, що роблять подружжя щасливим. Буся любила оповідати з такою силою чуття, спокою і щастя про своє родинне життя, що слухаючи її, оповівала і вас ця атмосфера безпеки, спокою, радости і краси. Таке щастя могла заслужити собі тільки людина, що жила, в повному значенні цього слова, усіми силами свого, з природи доброго серця, з багатим духовим життям, з активною поставою до життя, з кожночасною готовістю до жертви, визбута природнього людині егоїзму, вразлива на біль других, відзивчива на потреби других. Ніколи не зражувалася невдачами, майже до останніх місяців свого життя працьовита, запопадлива невичерпана в енергії.

Бусю наша Дорога! Ці мої скромні рядки аж ніяк не всилі змалювати Твого правдивого образу. Життя Твоє було настільки цікаве, примірне, що треба було б комусь його простудіювати та закріпити в окремій монографії.

Та цими рядками хотіли ми, Твої ближчі знайомі, сповнити свій перший обов'язок супроти пам'яти Твоєї.

Замість квітів на домовину Твою зложили ми оці скромні жертви на ту ціль, що була Бусі такою близькою, дорогою — на поміч міській українській дітворі з Парижа чи інших міст Европи, щоб мала змогу перебути у пластових таборах свої вакації. В цей спосіб хочемо плекати пам'ять про Бусю серед дітвори. Нехай ця скромна наша форма збереження Бусіної пам'яти буде тільки початком. Хотіли б ми, щоб пам'ять про Бусю жила серед української дітвори вічно!

Тоня Горохович

Замість квітів на домовину бл. п. Ольги Бачинської зложили жертви на організацію літніх осель для українських дітей в Німеччині: Мирослава Федорів 5, Ольга Весоловська 5, Цьопа Паліїв 5, Ярослава Ребрик 5, Тоня Горохович 10, Евгенія Косевич 5, Андрій Харак 10, Марія Слободян 10, Марія Ваньо 10, Марія Мудрик 5, Петро Веприк 5, Іван Манастирський 10, Наталка Закидальська 5, Марія Серетюк 10, Ольга Федейко 5, А. Стафірна 10. — Разом 120 долярів.

Д-р Ростислав Сочинський

ПЛАСТОВА ОСЕЛЯ

Опорожніли міські помешкання, зменшились громади дітей на розпечених липневим сонцем асфальтах і бруках. Дітвора і юнацтво роз'їхалися по таборах, розкинених над річками, озерами, побережжями океанів, серед лісів, на схилах гір, чи в мальовничих долинах. Між ними також українська молодь покинула дім, щоб шукати відпочинку, розваги, нових друзів і пригод у літніх таборах. Один з найбільших серед них — це Пластовий табір у Іст Четгем, Н. Й., де вже третій рік сотні дівчат і хлопців знаходять, крім фізичного й духового скріплення: національне виховання, яке дають їм опікуни-пластуни, згідно з добре опрацьованою й обдуманою програмою.

У першому сезоні, що триває до кінця липня ц. р., перебуває у Пластовій Оселі около 300 дітей і молоді.

Юнацький табір розташований під наметами на „Вовчій поляні" серед густого лісу. Понад 120 юнаків (найбільша досі скількість юнаків в Америці) під фаховим наглядом команданта пл. сен. Юрія Федоровича й булави у складі 20-ти осіб, вчаться практичного таборування і мандрівництва, пластового впоряду, картографії, природознавства, плавання і рятівництва, куховарства та різних ручних робіт, плекають рідні традиції національними танцями і співом, релігійними, історичними та літературними гутірками, розвивають характер гуртовою дисципліною, дружбою, самопожертвою, гартують тіло фізичними вправами, контактом з природою, поборюванням невигод.

Новацький табір, що нараховує 144 дітей у віці від 6 до 12 років, веде командант пл. сен. Орест Гаврилюк. Щоденні заняття й години дозвілля приходять також по достосованій до віку учасників програмі. Тут на протязі кількох тижнів вони здобувають знання й переходять виховання, одержують відпочинок, який підтримує здоров'я, скріплює тіло, дає духову рівновагу й загоює рани, заподіяні напругою міського життя.

Пластова Оселя приміщує також около 30 дівчат у т. зв. Відпочинковому таборі, яким кермує командантка пані Ольга Влизнак з допомогою 4 сестричок. Життя тут не обмежується тільки до відпочинку. Таборова програма дбає про релігійне виховання (щоденні молитви, релігійні практики, церковні пісні), національно - патріотичний вишкіл (плекання чистоти української мови, гутірки, національні танці, рідне мистецтво і т. д.). Фізичну справність здобувають дівчатка через ранній прорух, гри й забави, прогульки й плавання. Плекається тут також пластові чесноти наукою життя в рою і гнізді, дижурами, добрими ділами, етичною поставою до природи і впорядом. Виробляється практичну підготову до життя (прибирання кімнат і їдальні, шиття, правила доброї поведінки, прання, саджения і догляданя квітів) і звичаю щоденної гігієни включно з раціональним віджвленням.

Адміністрація Табору разом з кухонним персоналом нараховує 15 осіб під головуванням управителя Оселі пл. сен. Івана Скочиляса. І хоч численно трохи замала для такого великого табору, старається робити все, щоб своє завдання сповнити.

Харч у таборі, як ми це ствердили, відповідає усім здоровним вимогам. Через приїзд великої скількости гостей при кінці тижня, регулярність харчування таборовиків подекуди шкутильгає, але ми віримо, що на будуче гості, здебільша батьки, старатимуться примирити свій власний голод на користь дітей.

Дуже совісну й умілу лікарську опіку дає таборовикам д-р Корецька з двома мед-сестрами пл. сен. Н. П'ясецькою і п. Мачай, що якраз тепер мають трохи клопоту з частими, хоч не поважними випадками простуди, мабуть через різні зміни погоди.

Чи не найбільша привабливість табору — це басейн до купання, що має посмність 100 тесяч ґальонів, побудований на підставі найновіших гігієнічних вимог. Воду у ньому дизенфикується автоматичним фільтром з додаванням хльору. Ціла посмність басейну проходить через цей модерний фільтер на протязі 6-ти годин. Приблизно 600 осіб денно може користуватись басейном без шкоди для здоров'я. На цьому місці треба похвалити найновіше заряджения управи Оселі — а саме забороpу приїжджим гостям купатись у басейні — з санітарних мотивів. Хоч не одному гостеві, включно з автором цих рядків, доведеться прикро відчути брак купелі під час гарячого вікенду, думаю, що кожний без жалю, розумітиме важливість здоров'я наших дітей.

Цілі, завдання і праця, які переводить Пластова Оселя в Іст Четгем заслуговують на якнайширшу піддержку українського громадянства, метропольітальної округи Ню Йорку, чи то у формі пожертв, масового вступання у члени Пласт-Прияту, чи іншої допомоги. Оселя потребує ще багато фондів, щоб придбати додаткові приміщення і виправити деякі санітарні недотягнення (тепла купіль учасників, клозети, тощо).

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою і радіом)

НЕЗВИЧАЙНЕ ОГОЛОШЕННЯ В „ПРАВДІ"

Московська „Правда" в числі з 12 липня ц. р. на останній сторінці вмістила „оригінальне" оголошення, нібн розраховане на українців, що мешкають в Москві, а правдоподібно на читачів вільного світу, щоб переконати їх, як успішно в Совєтському Союзі розвивається українська культура. Текст цього оголошення в дослівному перекладі виглядає так: „Українська народна творчість українською мовою. Українські народні думи і історичні пісні — ц. 24 рублі; українські народні пісні в 2-х томах — ц. 30 р.; українські народні казки з кольоровими ілюстраціями — ц. 19 р. 30 к.; українські народні пісні для дітей „А сонечко сходить" — ц. 3 р. 20 к.; українські народні вишивки, альбом — видання 1954 р., 12 таблиць — ц. 10 р. Має в продажу і висилає післяплатою без завдатку, з зазначенням у листі точної поштової адреси, Магазин Української Книжки, м. Москви, вул. Арбат, б. 9."

Отже, знову в Москві появилась українська книгарня, закрита в 1933 році.

● КНИЖКИ—ЖУРНАЛИ ●

Микола Понеділок

ПОСЛУГА

Чи може, люди мої дорогенькі, — став оповідати нам знайомий за склянкою пива, — бути на світі щось прикріше і невдячніше, як робити своєму приятелеві послугу. Та де там... Нічого немає гіршого від послуги, хіба що депортація до Совєтського Союзу або газова камера. Я більше нікому не зроблю приємности, а нехай він трісне, хай на коліна падає, професором, редактором чи генієм мене називає. Нічого не вийде. Буду міцний, як бейзбольний м'яч і мовчазний, мов сфінкс. Далася мені взнаки одна послуга, буду її пам'ятати довгенько.

Було це в пекучу і вологу неділю. Ходжу біля церкви, сорочка мов приклеєна, з одного боку відірвеш її, а вона з іншого ще гірше прилипає... Обличчя зарошене, а з підборіддя рясні краплі на землю спадають, ну тобі справжній Ніяґарський водопад в мініятюрі.

Отож ходжу та печуся. Коли де не візьмися — гульк — приятель, біжить автомобільною третьою швидкістю до мене.

— Слухай, це ти; — каже, — і б'є мене по спині.

Ну й, думаю, дике привітання, сорочка, хоч викручуй, а він ще гірше її приплющує.

— Та вже ж не пам'ятник, — кажу, — а я стою перед тобою. А що?

—Ти їдеш сьогодні на пляж? — він до мене.

— А де твоє „добридень", — я до нього.

— Та добридень, добридень, дідько з тобою.

— Ні, ні, — кажу, — дідька лиши собі, я можу й без нього обійтися.

І що ж бо ви собі думали?! Далі він не говорить нічого, а лише всуває мені до рук пакунок.

— Що це ти, Петре, — кажу, — за баґаж втискуєш?

А він руки благально склав, очі під чоло закотив і тоненьким голоском до мене:

— Голубе, передаю тобі купелеві вбрання — моє і моєї дружини. Я маю важливу нараду. Приїду пізніше, за годину. Візьми, прошу, дружину до свого авта.

Ну, що йому на це казати? Божевільний, думаю, чоловік, мало того, що покидає жінку — та ще й через когось вбрання передає.

— Та я, — кажу, — твоєї дружини не знаю. Як я буду брати до авта?

— Візьмеш. Вона не консервативних поглядів. Скажеш — так і так мовляв — ваш муж просив мене на пляж вас забрати. Він приїде пізніше. І все. Вона тебе знає — і, безумовно, поїде. Ну й пакуночок передай.

Тільки но я став перечити йому, а він навтікача.

— Чекай но, — кажу, де ж твою дружину зустріти?

— Ріг десятої вулиці і другої евеню, біля аптеки. Вона чекає там на мене... В блакитних окулярах і циліндричних кульчиках..,

Ну, що ж лишається мені робити, — як не йти відшукувати його дружину. Прямую до аптеки, до блакитних окулярів і циліндричних кульчиків. По дорозі роздивляюся пакунок, чи гарно він складений, щоб часом люди, не довели Боже, по зовнішній його формі не впізнали, що там всерединні криється.

Аж враз чую:

— Добридень, шукаю тебе вже годину.

Лип — не вірю очам своїм — переді мною виросло моє дівча, та яке дівча, моя наречена, з якою я, після полагодження деяких фінансових справ, думаю одружитися.

Я не довго думаючи — пакуночок під руку — і солодкими слівцями ну бо її увагу відвертати.

— Золотце, — кажу, — ти сьогодні надзвичайно, запаморочливо виглядаєш...

А вона зором під кутом тридцять ступенів окинула мене:

— Як це розуміти, — з погрозливою ноткою питає мене, — запаморочливо? Погано чи гарно?

— Гарно, — кажу, — нестямно, шалено. Все в тебе чарівне — і капелюшок, і браслет, і... циліндричний носик та блакитні окуляри...

— Що це ти за дурниці плетеш? Я не маю ніяких окулярів. І який в мене циліндричний носик? А це що за пакунок несеш?

Вона розгортає, а я не знаю, що казати — чи вигадувати щось, чи правду з'ясувати.

— Це ти мені купелеве вбрання купив. І собі. Спасибі за подарунок, але я такого кольору не люблю.

— Та, — кажу, — це ніби для тебе і не для тебе куплено. Як хочеш.

— Звісно, що хочу, — каже вона. — І візьму. Розкладає його на всю довжину і здововано на мене позирає.

— Щось надто широке... Сюди три таких як я вміститься. Навіщо ж ти купував такий парашут. Ди... ти думав в нього одягнути? хіба що статую Свободи.

— Золотце, — пояснюю їй, — це вбрання для дружини мого знайомого. Передав.

А вона в сльози — і тормошить той нещасний напіводяг, аж нитки по швам лущаться.

— Не рви одяг, золотце, то чужий. Віддай мені.

— Ні, я не віддам. Спалю, а не віддам. Так ось який ти хлопець! — кричить. Зо мною заручаєшся, а таємно романсуєш з якимось ґіґантом.

Затупала від злости, зім'яла купалеві вбрання і... зникла. Ось тобі і рахуба. Що ж тепер робити? Йти до аптеки дружину приятеля шукати? Ну так. На пляж, зрозуміло, я тепер не поїду. Знайду дружину, попрошу вибачення за втрачений пакунок і вернуся додому. Чи ж думав я, що зустріну такий клопіт? Чи потрібний мені був приятель, його блакитні окуляри та циліндричні кульчики?

Роздумуючи так, підходжу до аптеки. Нове горе, біля неї стоять п'ять жінок, з них три мають окуляри від сонця і кульчики. Котра ж з них та, до якої я мушу звертатися? В однієї кульчики, мов банани, — отже не підходить, в іншої — якийсь сюрреалістичний дріт, те ж не відповідає настановам. Лишається третя — в неї на вухах гойдаються не то циліндри ,не то Ейфелева чи нафтова вежа. Ну певно, думаю, вона.

— Пані, — кажу, — ваш муж Петро Комаха... Теє... як його... просив, щоб ви зі мною поїхали на пляж.. Але ваш пакунок, тобто... ваші купелеві вбрання згинули... А вона в крик:

— Гелп, — кричить, — умово-хворий, мабуть з Бельв'ю госпіталя вирвався!

Я, глядь — на табличку на розі вулиці, — о сили небесні, це була не та аптека, яка мені потрібна. Я давай тікати.

А на третій день мій приятель за втрачені купелеві вбрання забрав в мене дванадцять долярів і сорок два центи.

І тепер як хто мені каже про послуги, — закінчив злісно наш знайомий, — в мене від злости щелепи стискаються.

У ВІДСУТНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА

Нарадами американського уряду, які відбувалися під час перебування президента Айзенгавера в Женеві, проводив віцепрезидент Ричард М. Ніксон (третій від ліва — за столом).

Большевики заповідають кінець „холодної війни"

Женева. — Совєтські достойники, які виїхали в неділю вранці з Женеви (при чому Хрущов і Булґанін поїхали одним літаком, а Молотов і Жуков другим), заповіли перед відлетом, що тепер буде кінець холодної війни. У зв'язку з цим московський кореспондент „Н.И.Таймс-у" пригадує прецеденс з Тітом, як то на приказ згори совєтські газети заперестали називати Тіта „зрадником" і „фашистом" та почали титулувати спершу „президентом" а згодом „товаришом". Так і тепер, каже цей американський кореспондент, треба виждати, якої нової фразеології буде триматися совєтська преса у підході до Америки й американців, а це буде зверхньою познакою, чи дійсно большевики припинять холодну війну, що полягала на лайливому тоні преси й дипломатії, вічних погрозах і провокаціях. Совєтські достойники подались спершу до Східнього Берліну. Там Булґанін, відповідаючи на привітання збоку німецьких комуністичних лідерів, підкреслив ще раз, що тепер є дві „суверенні" Німеччини й що при об'єднанні треба брати під увагу становище та бажання обох тих німецьких урядів. Булґанін знову відкинув концепцію, що об'єднана Німеччина мала б право вибрати собі союз із Заходом.

Гарриман критично дивиться на Женевську конференцію

Рим, Італія. — Губернатор Нюйоркського стейту Аверелл Гарриман, який тепер перебуває в Італії, заявив, що на нього не робила надто великого враження та зовнішня гармонія, яка панувала на Женевській конференції. „Конференції на верхах, — казав Гарриман, завжди відбуваються в чемному куртуазійному тоні". Він також сказав, що не можна сподіватися надто багато від конференції в Женеві. Але, на думку нюйоркського губернатора, ця конференція має й добру сторінку, а саме те, що вона виказала єдність Заходу в відношенні до провідників Кремлю. Після Женеви, як гадає Гарриман, буде якийсь час передишка, яку Захід повинен використати на те, щоб розбудувати економіку недорозвинених держав. Гарриман вірить, що тепер час працює в користь Заходу.

ФРАНЦІЯ ПРИЙНЯЛА ВІЙСЬКОВИЙ БЮДЖЕТ

Париж. — Після цілонічного засідання французький парлямент більшістю піднесених рук затвердив військовий бюджет на 1955 рік (частинно вже зреалізований) та на 1956 рік. Його висота на 1955 рік — 991,000,000,000 франків ($2,834,000,000) а на наступний рік — 997,000,000,000 фр. (2,851,000,000). Потребу військового бюджету у цьому вигляді арґументував військовий міністер Keніґ. В отих позиціях передбачено м.і. новий виряд для французької армії. Зате бюджет не взяв під увагу плянованої генеральної реорганізації французької армії, бо це покищо неможливе з уваги на конечність нових видатків, на які не може дозволити теперішня фінансова ситуація Франції.

● **Проф. Теодор Гойсс,** президент Німецької Федеративної Республіки, затвердив уніформи, що зобов'язуватимуть в нових німецьких збройних силах, відзнаки та емблеми. Західньо-німецька піхота матиме сіру уніформу, морська фльота — темноблакитну, а летунство — ясноблакитну. Президент висловив вдоволення, що нові відзнаки й емблеми будуть багато скромніші, аніж в давній німецькій армії.

Діляимося сумною вісткою з Кревними, Приятелями і Знайомими, що дня 19 липня 1955 в Georgetown, Delaware, по короткій і важкій недузі на 63 році життя упокоївся в Бозі наш Найдорожчий Муж, Батько і Брат

Д-р ЄВГЕН БАЧИНСЬКИЙ

вет. лікар у Дрогобичі, Зах. Україна, б. старшина У.Г.А.

Похорони Тлінних Останків відбулися дня 22 липня 1955 у Вашинґтоні з похоронного заведення Timothy Hanlon на місцевий цвинтар Mt. Olivet Cemetery.

При цій нагоді складаємо щиру подяку Впр. Отцям: Володимирові Пилипцеві, Володимирові Возняковi, Андрієві Сайгановi і Теодорові Данусяреві за відправлення похоронних обрядів і за прощальні слова, що їх виголосили о. Володимир Пилипець по Панахиді дня 21.7.1955, а о. Володимир Возняк над могилою.

Рівнож щиро дякуємо Українському Громадянству у Вашинґтоні що численною участю в похоронах віддало останню прислугу Покійному та за вінки і китиці квітів на могилу і за усі вислови співчуття в нашім горю.

Горем прибиті
ВІРА БАЧИНСЬКА — дружина
з донею ТАМАРОЮ і сином ОЛЕКСАНДРОМ,
брати о. ЗИНОВІЙ і інж. ЕВСТАХІЙ БАЧИНСЬКІ,
сестра СТЕФАНІЯ КОРОЛЬ і МЕЛАНІЯ ГОЛЮКА
з родинами.

Ділимося сумною вісткою, що

інж. ІЛЬКО ПОПОВИЧ

упокоївся 1 липня ц.р. у шпиталі Оберференґ, Німеччина.

Бл. п. Попович належав до тієї частини старої ґвардії нашої еміґрації, що чином і словом змагала до здобуття української держави. Покійний був старшиною Дієвої Армії УНР, членом УСП., та з її рамени членом УНРади, батьком Козацтва „Запороже" в Чернівцях та членом видавничої комісії твору „Буковина".

В пошані хилимо свої чола. Чужа земля нехай пером Йому буде!

Члени козацтва „Запороже" з Черновець — у США. Видавнича комісія твору „Буковина"

● РОЗШУКИ ●
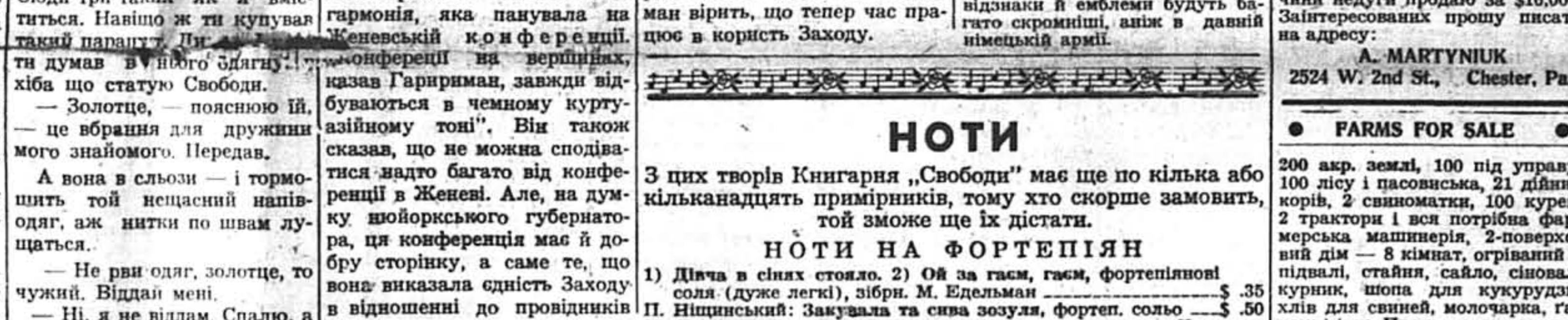
ВОЛОДИМИРА ФОСТЯК
пошукує
ЮРІЯ МАКОГОНА з Жовкви
у важній справі — маю лист з дому від жінки та дітей. Прошу писати на цю адресу:
WOLODYMYRA FOSTIAK
843 N. Hoyne Avenue
Chicago 22, Illinois

Посмертні Згадки

МАРІЯ ЛАВРІВ, членка Т-ва Любов, Відд. 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай., померла 11 липня 1955 р. проживши 78 р. Покійна походила з села Гадиньківці, пов. Копичинці в Галичині. Полишила в смутку 2 замужні дочки і 1 сина. Похорон відбувся 13 липня в Newport, R. I., і похована на Calvary Cemetery, Queens, N.Y. В. Iй П.!
І. Лаба, секр.

ЙОСИФ БУЛА, сержант, член Т-ва Володимира, Відд. 179 У. Н. Союзу в Ст. Луїс, Мо., помер 13 липня 1955 року, після тяжкої операції.Покійний родився 1918 року в Ст. Франціс, Мо., ЗДА, проживши 37 років з того 15 років при Американськім війську. До Т-ва вступив 1936 р. Полишив у великім горю Родичів, Івана і Парашо, брата Михаїла і сестри Марію і Анну, шваґрів, всі є членами У. Н. Союзу. Похорон відбувся з погребового заведення до укр. грекокатол. церкви Преся. Марії при участі Родини, Членів і Знайомих і його побратимів 7 Pallbearers вояків Американської Армії на цвинтар Резерекшін. — В. И. П.!
М. Паращак, секр.

Тарзан, ч. 3507. Доверршена помста.

Під час втечі наїзники зопалу попали в Тарзанову пастку, і хоробрі войовники мали нагоду помститись.

А між ними воював Тарзан з дикою люттю первісної тварини.

Битва швидко закінчилася. Всі наїзники полягли внаслідок переважаючої сили племени дюрю.